

Ewa Busse-Turczyńska

Biblioteka Główna AM

Forum Bibliotek Medycznych 3/1 (5), 541-560

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIwersytetu Medycznego w Lublinie
W XXI WIEKU**

Wstęp

Uwzględniając postęp technologiczny oraz preferencje użytkowników, w XXI wieku Biblioteka Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, obok tradycyjnej uczelnianej księżnicy, staje się dla pracowników naukowych jednostką usługową oferującą nową jakość dostępu do informacji.

Jest to możliwe dzięki zgodnemu ze światowymi standardami zastosowaniu narzędzi elektronicznych umożliwiających wykorzystanie biomedycznych baz danych dostępnych w sieci akademickiej oraz promocję nowych źródeł informacji w lubelskim środowisku naukowym.

W 2000 roku siedzibę Biblioteki Głównej przeniesiono do wyremontowanego budynku przy ul. Szkolnej 18. O nowy budynek dla Biblioteki czyniły starania trzy pokolenia bibliotekarzy. Kontynuacja polityki informacyjnej z wykorzystaniem sieciowych źródeł informacji wymagała reinstalacji bibliotecznej sieci komputerowej, z dostępem do LAN i Internetu w nowej siedzibie, przy jednoczesnym podniesieniu standardów sieci.

Struktura zatrudnienia i organizacja szkoleń

Aby sprostać nowym zadaniom organizacyjnym w Bibliotece, pracownicy podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe. W Bibliotece jest zatrudnionych 38 osób, w tym 2 kustoszy dyplomowanych, 6 kustoszy, 5 st. bibliotekarzy, 13 bibliotekarzy, 5 młodszych bibliotekarzy. 13 osób ukończyło studia podyplomowe Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa, 7 osób odbyło staże zawodowe w lubelskich bibliotekach naukowych, 2 pracowników zdało egzamin na bibliotekarza dyplomowanego.

W Bibliotece prowadzone są szkolenia wewnętrzne pracowników i użytkowników informacji w zakresie upowszechniania nowych mediów. Wyższą jakość szkoleń uzyskano dzięki wykorzystaniu zakupionego projektora multimedialnego, możliwości prezentacji w PowerPoint, a także prowadzeniu zajęć w przystosowanej do celów szkoleniowych sali konferencyjnej w nowym gmachu Biblioteki. Od roku 2006 organizuje się szkolenia metodą e-learning na platformie Moodle Konsorcjum Lubelskich Uczelni. Po zapoznaniu się z treściami programowymi opracowanymi

przez zespół bibliotekarzy i zamieszczonymi na platformie, studenci muszą zaliczyć na ocenę test online.

Metodą zdalnego nauczania w latach 2007-2009 przeprowadzono zajęcia z podstaw informacji naukowej dla studentów I-III roku Licencjatu kierunków Fizjoterapia, Zdrowie Publiczne i Ratownictwo Medyczne, dla studiów magisterskich z Fizjoterapii oraz z naukowej informacji medycznej dla studentów doktorantów. Łącznie przeszkolono w roku akademickim 2007/2008: 397 stud. Licencjatu, 99 studentów studiów magisterskich dziennych, 59 licencjatu zaocznego i 96 – studiów mgr zaocznych, oraz 64 doktorantów, w roku 2008/2009: 296 – lic. dzienny, 418 mgr dzienne, 61 – lic. zaoczne, 99 - mgr zaoczne, 52 doktorantów. W roku akademickim 2008/2009 w ramach 6- letniego programu amerykańskiego przeszkolono 31 studentów anglojęzycznych, i 11 studentów w ramach 6 letniego programu azjatyckiego.

Etapy rozwoju systemu informacyjnego z wykorzystaniem mediów elektronicznych

Podstawą budowania systemu informacyjnego z wykorzystaniem mediów elektronicznych było stworzenie odpowiedniej infrastruktury informatycznej (stosowny do potrzeb wybór, zakup, instalacja sprzętu, oprogramowania oraz jego sukcesywna modernizacja).

Obecnie sieć komputerowa obejmuje 4 serwery oraz 21 terminali. 2 terminale z katalogiem OPACWW usytuowano w hallu głównym, 9 - w Informatorium, 1 - w Czytelni Czasopism, 3 terminale w czytelni ogólnej, pozostałe służą do pracy bibliotekarzom. W Filii Studenckiej zainstalowano 3 stanowiska z dostępem do internetu.

Rozwój systemu informacyjnego oparty o konsultacje fachowego piśmiennictwa naukowego oraz wymianę zawodowych doświadczeń można podzielić na etapy:

Etap wstępny (1991- 1999) - Wdrożenie systemów komputerowych w Bibliotece AM w Lublinie – szkolenia i dokształcanie pracowników Biblioteki

1. systemy jednostanowiskowe – baza danych Medline i IPA na CD ROM 1990-1995,
2. instalacja sieci lokalnej Novell Netware , zakup bibliograficznych baz danych i zintegrowanego systemu bibliotecznego Prolib, 1996
3. uzyskanie dostępu do Internetu, początki udostępniania informacji online dla sieci AM Lublin, 1996

I etap (2000-2002) - Organizacja wewnętrznej sieci w nowej siedzibie Biblioteki przy ul. Szkolnej 18.

1. Dołączenie sieci bibliotecznej do sieci LUBMAN oraz Internetu.
2. Doprowadzenie światłowodu
3. Instalacja protokołów IPX/SPX, TCP/IP
4. Testowanie oprogramowania, szkolenia
5. Wyszukiwanie w bibliograficznych bazach danych z serwera Biblioteki

6. Uzyskanie dostępu online do bibliograficzno-abstraktowych baz danych oraz czasopism elektronicznych dla całej sieci AM Lublin, w ramach uczestnictwa Biblioteki AM Lublin w konsorcjach polskich bibliotek szkół wyższych
7. Rozwój i kontynuacja wdrożenia systemu bibliotecznego PROLIB
8. Przystąpienie do systemu wypożyczeń międzybibliotecznych bibliotek medycznych doc@med
9. Tworzenie bibliograficzno-bibliometrycznej bazy danych Publikacje pracowników AM

II etap (2002-2005): Wdrożenie i rozpowszechnienie sieciowych systemów informacyjnych w środowisku całej Uczelni

- Podniesienie standardów sprzętu: modernizacja i zwiększenie liczby stanowisk w pracowni komputerowej
- Zastosowanie środowiska Linux
- Poszerzenie oferty informacyjnej - zwiększenie dostępu do baz danych i czasopism elektronicznych, z serwerów własnych i serwerów wydawców

III etap (2006 -) współpraca z innymi bibliotekami, kształcenie online i dalszy rozwój wirtualnych usług informacyjnych

- 1) Kontynuacja korzystania z systemów informacyjnych dostępnych w sieci Internet zwiększenie dostępu do czasopism elektronicznych do 12 000 tytułów
- 2) Zastosowanie narzędzi linkujących i usługi serwera Proxy dla prac. Uczelni
- 3) Podniesienie standardu oprogramowania bibliotecznego – ProlibM21
- 4) Wprowadzenie pierwszych książek elektronicznych (e-books), szkoleń w trybie zdalnego nauczania (e-learning)
- 5) Projekt digitalizacji zbiorów i tworzenia Biblioteki Cyfrowej

Elektroniczne zasoby informacyjne Biblioteki Głównej

Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Lublinie wykorzystuje stronę internetową jako wirtualne narzędzie dostępu do zasobów informacyjnych:

- tworzonych przez bibliotekarzy (katalog, baza publikacji pracowników Uczelni)
- zakupionych od wydawców (pełne teksty czasopism online)
- bezpłatnych źródeł informacji dostępnych w Internecie

Zamieszcza ona linki m.in. do:

- √ informacji o Bibliotece i zakresie jej działalności (szkolenia, usługi)
- √ katalogu zasobów Biblioteki (wyd. zwarte od 1996 r. wyd. ciągłe - całość zasobu tytułów aktualnie prenumerowanych),
- √ katalogów centralnych
- √ baz danych
- √ innych pokrewnych stron internetowych (biblioteki, wydawnictwa, instytucje rządowe)

Strona internetowa Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Lublinie jako narzędzie ułatwiające nieprzerwany dostęp do informacji oraz promocję wiedzy zostało zaprojektowane w 1996 r. Początkowo na potrzeby strony opracowano zestaw plików z informacjami o Bibliotece, o jej zasobach i zapisano je w Word, w formacie html, łącząc prostymi linkami. W 2000 r. przeredagowano stronę wykorzystując gotowe oprogramowanie/matrycę do tworzenia stron WWW, z elementami Javascript. Bardziej przejrzysta strona zyskała więcej elementów interaktywnych i linków rozwijanych na jednym ekranie. Aktualnie przygotowwany jest projekt nowej strony WWW z elementami struktury Web 2.0 (komentarze użytkowników, ankiety, kanały RSS, chat) uwzględniające m.in. łatwe dzielenie się i wymienianie informacją, a także aktywne uczestnictwo i kreatywność użytkowników .

Katalog OPACWWW

W 1996 r. dzięki dotacji KBN, po przyjęciu projektu opracowanego w BAM Lublin, zakupiono zintegrowany system biblioteczny Prolib. Obejmuje on moduły: opracowanie wydawnictw zwartych i ciągłych, gromadzenie, udostępnianie, skonstrum, katalog OPACWWW z interfejsem umożliwiającym czytelnikom zdalne zamawianie zbiorów.

Tworzona w BAM/Lublin baza danych katalogowych własnych zasobów zawiera wprowadzane na bieżąco dane o wydawnictwach zwartych pozyskiwanych od 1996 r. oraz całość zasobu wydawnictw ciągłych prenumerowanych w latach 90. Retrokonwersja dotyczy wypożyczanych na bieżąco zbiorów starszych. Baza danych liczy ok. 60 000 rekordów bibliograficznych.

Opracowanie zbiorów – Prolib MARC21, współpraca z NUKAT

Do 2002 r. opracowanie rzeczowe zbiorów odbywało się na podstawie *Słownika haseł z medycyny i nauk pokrewnych* GBL. Jednakże w 2001 r. Biblioteka AM w Lublinie podjęła współpracę z bibliotekami medycznymi nad unifikacją języka informacyjno-wyszukiwawczego z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych. Owocem tej współpracy jest rozszerzenie charakterystyki przedmiotowej zbiorów w oparciu o tezaurus medyczny MESH. Wykupiony dostęp do kartoteki MESH posadowionej na serwerze Biblioteki AM w Poznaniu ułatwia to opracowanie i pozwala na jej współtworzenie. Zakup modułu MESH dla systemu Prolib umożliwił automatyczne pobieranie haseł, a przygotowany dla systemu protokół Z3950 - dwustronną wymianę opisów i współpracę w ramach katalogów NUKAT i KARO.

W 2007 r. zakupiono nową wersję systemu bibliotecznego Prolib M21 obejmującą moduły opracowania i gromadzenia wydawnictw zwartych i ciągłych. Pracownicy zostali przeszkoleni w zakresie opracowania zbiorów w formacie Marc21 i po fazie 3 miesięcy testów, analizy i korekty danych po konwersji, rozpoczęto procedurę opracowania zbiorów w obowiązującym standardzie. Moduł Z.39.50 umożliwił wygodne pobieranie opisów bibliograficznych i wzorcowych z NUKAT lub innych

katalogów. W 2008 r. po tygodniowym przeszkoleniu jednego pracownika w Centrum Nukat a następnie po szkoleniu wewnętrznym w Bibliotece, przystąpiono do czynnej współpracy z katalogiem centralnym Nukat.

Bazy danych

W latach 1991-1996 bibliograficzno-abstraktowe bazy danych udostępniano najpierw jednostanowiskowo, następnie w bibliotecznej sieci lokalnej (Novell – Netware). Do 2002 r. z serwera bibliotecznego [<http://erl.am.lublin.pl>] udostępniano bazy danych (*MEDLINE, International Pharmaceutical Abstracts, Serfile*) w technologii ERL (Electronic Reference Library), katalog OPAC oraz bazę prawniczą PROFINFO. Ze względu na tańsze rozwiązanie zdalnych dostępow do baz danych, Biblioteka zdecydowała się na wykorzystanie dostępu online do bazy Medline OVID z ICM, EIFL z EBSCO online rezygnując z subskrypcji bazy Medline na DVD i udostępniania jej z własnego serwera.

Aktualnie Biblioteka posiada dostęp zdalny (poza Bibliografią Pracowników i katalogiem, znajdującymi się na własnym serwerze) do następujących baz danych:

Bibliograficzno-abstraktowe

- Polska Bibliografia Lekarska (PBL)
- Medline
- Scopus - cytowania i alerty
- Embase
- Chemical Abstracts Service
- CINAHL with Full Text
- International Pharmaceutical Abstracts (IPA)
- International Nuclear Information System (INIS)
- Inne (m.in. OPI, EBSCO)
- Bibliografia Publikacji Pracowników UM w Lublinie

Pełnotekstowe

- Wiley InterScience - Wiley + Blackwell
- ScienceDirect (ICM) - Elsevier + Springer, platforma Elsevier
- ProQuest STM- m.in. baza medyczna, pielęgnarska i dysertacje naukowe
- EBSCO -EIFL- m.in. Agricola, CINAHL
- Your Journals @ Ovid - Lippincott, Williams & Wilkins + **Nature**
- Karger
- e-książki

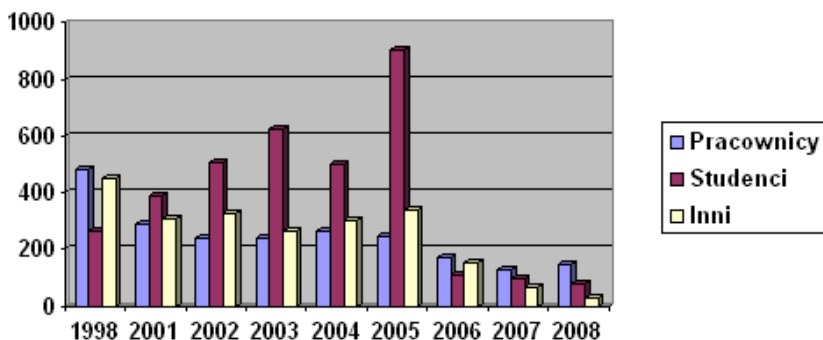
Wśród narzędzi ułatwiających organizację i dostęp do informacji online w środowisku Uniwersytetu Medycznego w Lublinie należy wymienić:

- ▶ Stronę internetową Biblioteki
- ▶ Serwer Proxy – usługa dostępu na hasło z komputerów prywatnych dla pracowników UM

- ▶ Serwis A to Z, narzędzie porządkujące dostęp do czasopism elektronicznych w sieci uczelnianej
- ▶ LinkSolver – narzędzie linkujące – z baz danych bibliograficznych do pełnych tekstów artykułów

Oprócz możliwości samodzielnego wyszukiwania informacji na podstawie wymienionych baz danych przez użytkowników – studentów i pracowników UM Lublin, Biblioteka sporządza zestawienia tematyczne dla zainteresowanych z Uczelni i całego środowiska lekarskiego z regionu lubelskiego.

	1998	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pracownicy	482	290	238	241	265	243	171	128	144
studenci	266	387	504	626	500	905	111	95	79
Inni	449	307	327	265	303	337	150	66	26
ogółem	1197	984	1069	1132	1068	1485	432	289	249

Rys. 1. Zestawienia tematyczne sporządzone na podstawie dostępnych baz danych.

Powyższy wykres obrazuje stopień korzystania w latach 1998, 2001-2008 z usług realizacji zamówień tematycznych przez Dział Informacji Naukowej, w obrębie grup użytkowników: pracownicy Uniwersytetu Medycznego, studenci, doktoranci, pracownicy służby zdrowia i inni z Lublina oraz z terenu. Od 2003 r. do liczby studentów zaliczono w wykazie statystycznym także studentów studiów doktoranckich, natomiast od 2006 r. nie są realizowane zestawienia dla studentów, jedynie dla doktorantów. Aktualnie studenci zgłaszający się do Działu Informacji Naukowej, po krótkim przeszkoleniu, realizują samodzielnie zapytania informacyjne.

W latach 2001-2005 widać wyraźny wzrost korzystania z tych usług przez studentów i obniżenie stopnia tego wykorzystania przez pracowników UM. Tendencje te można tłumaczyć faktem rozbudowy sieci akademickiej, upowszechnieniem dostępu do Internetu oraz obserwowanym wzrostem umiejętności informacyjnych wśród pracowników. Wzrastają więc możliwości samodzielnego poszukiwania

informacji naukowej przez pracowników, stąd w latach 2007-2008 zanotowano zdecydowane zmniejszenie zleceń wyszukiwania informacji przez Bibliotekę. Rodzi to pewne niebezpieczeństwo wyszukiwania przez użytkowników informacji nierelevantnej - badania wykazują, że wyniki wyszukiwania przez ekspertów ds. wyszukiwania informacji znacząco przewyższają wyniki wyszukiwania przez ekspertów ds. zawartości informacji [3]), ale trudno zrezygnować z dążenia do swobodnej dostępności do informacji.

Ze względu na zainteresowanie użytkowników informacji dostępem do pełnych tekstów elektronicznych czasopism naukowych, Biblioteka od 2000 r. zaczęła włączać się do udziału w konsorcjach zapewniając dostęp do czasopism w sieci akademickiej. Statystyka wykorzystania czasopism elektronicznych i baz pełnotekstowych świadczy o ich przydatności dla środowiska Uczelni. Poniższe tabele przedstawiają wykorzystanie pełnych tekstów elektronicznych czasopism naukowych w sieci akademickiej, w latach 2003-2008. Szczegółowa analiza porównawcza wykorzystania baz pełnotekstowych jest tutaj utrudniona ze względu na zmiany zawartości w tych latach niektórych pakietów, np. Journals Ovid, Academic Search Premier/Academic Search Complete, połączenie wydawnictw Wiley-Blackwell.

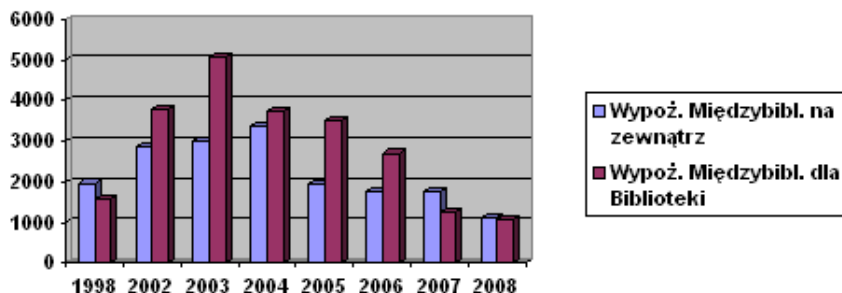
Full-text	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ebsco – total full text	4154	11395	13708	17124	7685	6069
ScienceDirect/Elsevier	-	-	44780		49556	40289
Journals Ovid	-	-	-		2105	3100
Springer	-	-	-		5512	4628

Rys. 2. Pobrane pełne teksty publikacji naukowych w sieci Uniwersytetu Medycznego w Lublinie w latach 2003-2008

Wypożyczenia międzybiblioteczne

Wzrost cyrkulacji wypożyczeń międzybibliotecznych w latach 90-tych wiązał się z rosnącym zapotrzebowaniem na piśmiennictwo uzyskane na podstawie wdrożonych wówczas baz danych abstraktowo-bibliograficznych. W odpowiedzi na takie zapotrzebowanie opracowano ogólnopolski system doc@med i Biblioteka UM w Lublinie uczestnicząc we współpracy w ramach tego systemu oraz systemu SUBITO mogła sprostać zadaniom rosnącego zapotrzebowania na literaturę naukową dla lubelskiego środowiska medycznego. Po wprowadzeniu bezpośredniego dostępu do czasopism elektronicznych zapotrzebowanie to zmniejszyło się, co przedstawia poniższa tabelka i wykres.

	1998	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Wypoż. Międzybibl. na zewnątrz	1964	2866	3004	3352	1953	1766	1763	1134
Wypoż. Międzybibl. dla Biblioteki	1587	3777	5072	3748	3513	2702	1272	1070

Rys. 3. Wypożyczenia międzybiblioteczne Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, na przełomie wieków

Udostępnianie

W 2001 r. Biblioteka UM wprowadziła dla pracowników Uczelni zdalne zamawianie oraz automatyczne wypożyczanie zbiorów poprzez system biblioteczny Prolib. W 2003 r. wdrożono pełną automatyzację procedury wypożyczeń wydawnictw zwartych dla wszystkich użytkowników, co pomogło rozwiązać problem kolejek w Filii Studenckiej.

Moduł wypożyczalnia w systemie Prolib, zgodnie z zapotrzebowaniem środowiska umożliwia ustawianie parametrów m.in. dotyczących prawa do rezerwacji i prolongaty dokumentów, limitów ilościowych i czasowych, przesyłania e-mailem komunikatów.

Poniższe tabele wskazują na zbliżone wartości wypożyczeń i zwrotów w obrębie poszczególnych agend bibliotecznych w latach 2000-2008, co świadczy o tym, że automatyczne udostępnianie usprawnia te procedury oszczędzając czas użytkownika, nie mając jednak znaczącego wpływu na przyrost obrotu dokumentów.

Filia Studencka	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Wypożyczenia - online	-	-	-	8211	19344	30656	22752	28030	20612
Wypożyczenia - tradycyjnie	18550	21585	22578		-	-	-	-	-

Biblioteka Główna	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Wypożyczenia - online	96	2789	1945	2000	2173	2303	1993	1605	1774
Wypożyczenia - tradycyjnie	3658	2833	2638	-	-	-		-	-

Tab. 1. Wypożyczenia – Biblioteka Główna a Filia Studencka

Filia Studencka	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
zwroty - online	-	-		386	13289	29519	23508	26963	23106
zwroty - tradycyjnie	19639	20518	23627	24599					

Biblioteka Główna	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
zwroty - online	-	62	1302	1685	2000	2051	1757	1484	1347
zwroty - tradycyjnie	4476	b.d.	2451						

Tab. 2. Zwroty Filia Studencka a Biblioteka Główna

Bibliometryczno-bibliograficzna baza danych publikacji pracowników UM w Lublinie

Znaczącą wagę w ostatnich latach w środowisku Uczelni uzyskało opracowywanie od 1994 r. bibliograficznej bazy danych publikacji pracowników. Od 2000 roku rozszerzyła ona swój profil informacyjny uwzględniając również dane bibliometryczne – Impact Factor i punktację KBN/MNiSzW. Zmiana ta wiązała się z przygotowaniem przez polskie uczelnie ankiet do KBN dla rankingu szkół wyższych za lata 1997-2000. Władze AM w Lublinie podzieliły wówczas obowiązki związane z Ankieta pomiędzy Prorektorat ds. Nauki, Dziekanaty Wydziału Lekarskiego, Farmaceutycznego i Pielęgniarskiego oraz Bibliotekę, podkreślając konieczność maksymalnego wykorzystania internetu do współpracy tych agend. Część Ankiety związana z publikacjami została powierzona Bibliotece jako centrum gromadzenia i opracowywania publikacji pracowników UM w Lublinie. Jednocześnie miała być zachowana pełna ciągłość i aktualność wydawania drukiem roczników bibliografii generowanych jako gotowe pliki w postaci roczników Bibliografii, zachowując stosowany od lat charakter bibliografii w układzie autorskim z indeksami numerów publikacji dla jednostek. Od 2005 r. decyzją Władz Uczelni zrezygnowano z drukowania Bibliografii.

Od 1994 r. Biblioteka AM w Lublinie wykorzystywała bibliograficzno-bibliometryczny system Expertus. System ten będąc owocem wielu lat współpracy bibliotek medycznych osiągnął poprawność merytoryczną i dobrze spełniał swoje zadanie jako nowoczesne narzędzie informacyjne do tworzenia bibliografii lokalnych

oraz bibliometrii. Baza danych *Bibliografia Publikacji Pracowników AM w Lublinie* tworzona w tym systemie, dostępna była początkowo w sieci lokalnej, a następnie w Internecie.

Jednakże w ramach ogólnouczelnianego projektu koordynacji działań poszczególnych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za przygotowanie ankiety, dyrekcja Biblioteki otrzymała polecenie zaprojektowania nowego systemu, ściśle spełniającego wymagania określone szczegółowo przez Prorektorat ds. Nauki.

W ciągu 3 miesięcy powstał system korzystający z protokołu TCP/IP i serwera FREE BSD. Podobnie jak standardowe systemy bazodanowe, obok modułu wprowadzania danych i wyszukiwawczego, system zawiera moduł administracyjny, który umożliwia nadawanie uprawnień dla poszczególnych użytkowników.

Zachowując poprawność merytoryczną pod względem możliwości tworzenia bibliografii, system miał jednocześnie gromadzić dane w taki sposób, aby ułatwić władzom Uczelni monitorowanie aktywności naukowej, tak jednostek jak pracowników oraz ich indywidualną ocenę w odniesieniu do publikacji naukowych. Zapewniono tutaj możliwość korzystania z elastycznych technik wyszukiwania zaawansowanego, stwarzając nieograniczone możliwości kombinacji warunków wyszukiwawczych oraz propozycje kilku formatów wyświetlania danych. Tworzona w Bibliotece baza danych *Bibliografia Publikacji Pracowników UM w Lublinie*, zgodnie z zaleceniem władz Uczelni, stwarza użytkownikom, możliwości dokonywania raportów o różnym stopniu szczegółowości. Jest ona pomocna we wszelkiego rodzaju ocenach, awansach i rankingach działalności naukowej pracowników i jednostek Uczelni, w tym, w przygotowywaniu ocen publikacji dla Centralnej Komisji ds. Tytułów Naukowych oraz dla Ankiety OPI.

Roczny przyrost rekordów w bazie publikacji wynosi ok. 5000 rekordów. Na jej podstawie sporządza się ok. 300 zestawień dla ocen publikacji.

Podsumowanie

Usługi informacyjne Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Lublinie w XXI wieku, podobnie jak usługi innych bibliotek uczelni medycznych w Polsce zyskały charakter wirtualny opierając się na technologiach informatycznych zapewniając nieprzerwany dostęp do źródeł elektronicznych.

Zaprojektowano i zbudowano infrastrukturę informatyczną dla obsługi lubelskiego środowiska medycznego. Zakupiono i udostępniono w sieci akademickiej elektroniczne źródła informacji w postaci baz danych, czasopism i książek elektronicznych, wykorzystując możliwość przystąpienia do konsorcjów polskich bibliotek naukowych. Zorganizowano szkolenia wewnętrzne i szkolenia użytkowników, które są nadal kontynuowane, obecnie metodą zdalnego nauczania. Badania statystyk wykorzystania źródeł elektronicznych wskazują na tendencję rosnącą, z preferencją prowadzenia samodzielnego wyszukiwania przez użytkowników-pracowników UM.

W odpowiedzi na wzrastające zapotrzebowanie na informację także wśród studentów, również z innych uczelni lubelskich, przyjęto strategię wdrażania każdego studenta do samodzielnego przeszukiwania podstawowych źródeł naukowej informacji medycznej - Polska Bibliografia Lekarska oraz Pubmed. Zestawienia tematyczne nie są obecnie realizowane przez Bibliotekę dla studentów, ponieważ posiadają oni podstawowy zakres umiejętności informacyjnych w odniesieniu do klasycznych źródeł naukowej informacji medycznej.

Poprzez zakup wersji Marc21 systemu bibliotecznego ProLib, podniesiono standard opracowania zbiorów umożliwiający czynną współpracę z Centrum NUKAT.

Wdrożone w środowisku pracowników i studentów UML automatyczne zamawianie i wypożyczanie zbiorów pozwoliło zaoszczędzić czas użytkowników.

Rozwój systemu bibliograficzno-bibliometrycznego stworzył możliwości ocen publikacji pracowników i prowadzenia różnego typu rankingów indywidualnych oraz poszczególnych wydziałów i jednostek.

Nowe wyzwania tworzenia biblioteki XXI wieku mogły zostać podjęte dzięki zawodowemu zaangażowaniu bibliotekarzy oraz szerokiej współpracy bibliotek medycznych. O współpracy mówiono i pisano już wiele - jest ona gwarancją dalszej ewolucji systemów informacyjnych w bibliotekach, zgodnie z oczekiwaniami środowisk naukowych, przy jak najpełniejszym wykorzystaniu współczesnych możliwości technologicznych.

Bibliografia

1. C l e v e l a n d Anna D., P h i l b r i c k Jodi L.: Virtual Reference Services for the academic health sciences librarian 2.0, *Med. Ref. Serv. Quart.* 2007 Vol. 26 suppl. nr 1 s. 25-49

2. R o b e r t s Sue, R o w l e y Jennifer: Managing information services. London: Facet Publishing 2004. xiii ss. 242. ISBN 1-85604-515-3

3. W h i p p l e Elizabeth C., M c G o w a n Julie J., D i x o n Brian E., Z a f a r Atif: The selection of high-impact health informatics literature: a comparison of results between the content expert and the expert searcher. *J Med Libr Assoc.* 2009 Jul Vol. 97 no 3 pp. 212-8

4. W o o d Sandra: Medical Librarian 2.0: Use of Web 2.0 technologies in reference services. *Med. Ref. Serv. Quart.* 2007 Vol. 26 suppl nr 1 s. 1-3

Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Lublinie w XXI wieku

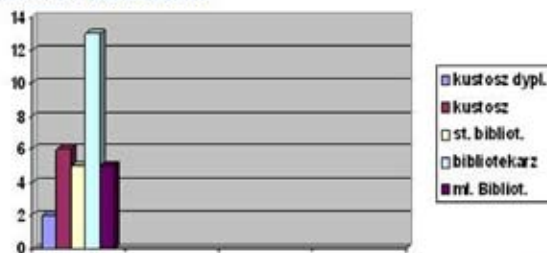

Ewa Busse-Turczyńska

XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

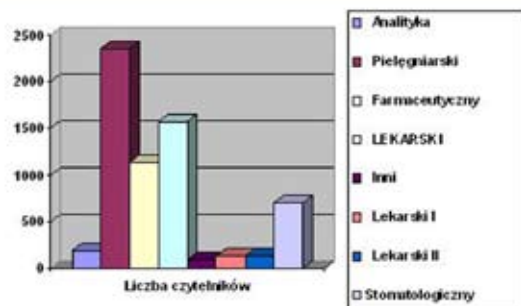
Struktura zatrudnienia bibliotekarzy

- Ogółem zatrudnionych 38 osób
- Dookształcanie - ponad połowa pracowników
- Stanowiska biblioteczne

XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

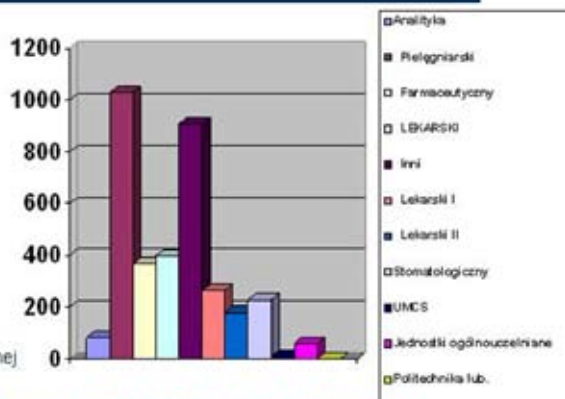
Użytkownicy Biblioteki – Filia Studencka (ogółem 6300)

- Czytelnicy Filii Studenckiej w wydziałach na dzień 03.09.2009

XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

Użytkownicy Biblioteki – Biblioteka Główna (ogółem 3700)

- Czytelnicy Biblioteki Głównej

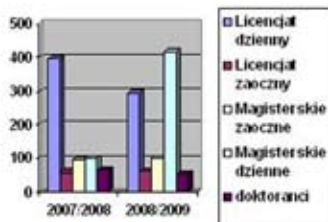
XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

Szkolenia użytkowników – wprowadzenie metody e-learning

- Wprowadzenie metody zdalnego nauczania (2007-2009)
 1. zajęcia z podstaw informacji naukowej dla studentów Licencjatu kierunków:
 - Fizjoterapia,
 - Zdrowie Publiczne
 - Ratownictwo Medyczne,
 2. dla studiów magisterskich z Fizjoterapii
 3. zajęcia z naukowej informacji medycznej dla studentów doktorantów

XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

Szkolenia użytkowników – liczba przeszkolonych studentów

	2007/2008	2008/2009
Licencjat dzienny	397	296
Licencjat zaoczny	59	61
Magisterskie zaoczne	96	99
Magisterskie dzienne	99	418
doktoranci	64	52

XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

Infrastruktura sprzętowa sieci bibliotecznej

- 4 serwery
- 32 stanowiska/terminale
 - 2 terminale z katalogiem OPACWWW
 - 9 - w Informatorium,
 - 1 - w Czytelni Czasopism
 - 3 - w czytelni ogólnej
 - 14 służą do pracy bibliotekarzom
 - 3 ogólnodostępne - w Filii Studenckiej.

Etapy rozwoju systemu informacyjnego z wykorzystaniem mediów elektronicznych

- **Etap wstępny (1991-1999)** - Wdrożenie systemów komputerowych w Bibliotece AM w Lublinie – szkolenia i doszkalcenie pracowników Biblioteki
 - systemy jedno stanowiskowe – baza danych Medline i IPA na CD ROM 1990-1995
 - instalacja sieci lokalnej Novell Netware , zakup bibliograficznych baz danych i zintegrowanego systemu bibliotecznego Prolib, 1996
 - uzyskanie dostępu do Internetu, początki udostępniania informacji online dla sieci AM Lublin, 1996
- **I etap (2000-2002)** - Organizacja wewnętrznej sieci w nowej siedzibie Biblioteki przy ul. Szkolnej 18.
 - Dołączenie sieci bibliotecznej do sieci LUBMAN oraz Internetu.
 - Testowanie oprogramowania, szkolenia
 - Wyszukiwanie w bibliograficznych bazach danych z serwera Biblioteki
 - Uzyskanie dostępu online do źródeł elektronicznych dla całej sieci AM Lublin, w ramach uczestnictwa Biblioteki w konsorcjach polskich bibliotek szkół wyższych
 - Rozwój i kontynuacja wdrożenia systemu bibliotecznego PROLIB
 - Przystąpienie do systemu wypożyczeń międzybibliotecznych bibliotek medycznych doc@med
 - Tworzenie bibliograficzno-bibliometrycznej bazy danych Publikacje pracowników AM

Etapy rozwoju systemu informacyjnego z wykorzystaniem mediów elektronicznych c.d.

- **II etap (2002-2005):** Wdrożenie i rozpowszechnienie sieciowych systemów informacyjnych w środowisku całej Uczelni
 - Podniesienie standardów sprzętu: modernizacja i zwiększenie liczby stanowisk w pracowni komputerowej
 - Zastosowanie środowiska Linux
 - Poszerzenie oferty informacyjnej - zwiększenie dostępu do baz danych i czasopism elektronicznych, z serwerów własnych i serwerów wydawców
- **III etap (2006 -)** współpraca z innymi bibliotekami, kształcenie online i dalszy rozwój wirtualnych usług informacyjnych
 - Kontynuacja korzystania z systemów informacyjnych dostępnych w sieci Internet, – zwiększenie dostępu do czasopism elektronicznych do 12 000 tytułów
 - Zastosowanie narzędzi linkujących i usługi serwera Proxy dla prac. Uczelni
 - Podniesienie standardu oprogramowania bibliotecznego – ProlibM21
 - Wprowadzenie pierwszych książek elektronicznych (e-books), szkoleń w trybie zdalnego nauczania (e-learning)
 - Projekt digitalizacji zbiorów i tworzenia Biblioteki Cyfrowej

XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

Elektroniczne zasoby Biblioteki UML

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

Strona główna

Strona główna

Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
ul. Szkolna 18, 20-124 Lublin
telefon/faks: 081 710 19 55, e-mail: sekretariat@bg.umlub.pl

Godziny otwarcia Biblioteki Głównej w okresie wakacyjnym

Źródła elektroniczne

Bibliograficzno-abstraktowe

- [Polska Bibliografia Lekarska \(PBL\)](#)
- [Medline](#)
- [Scopus](#)
- [Embase](#)
- [Chemical Abstracts Service](#)
- [CINAHL with Full Text](#)
- [International Pharmaceutical Abstracts \(IPA\)](#)
- [International Nuclear Information System \(INIS\)](#)
- [Bibliografia Publikacji Pracowników UM w Lublinie](#)

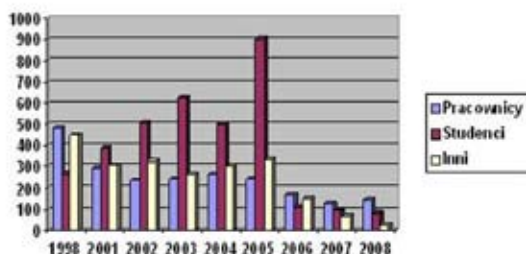
- Pełnotekstowe

- [Wiley InterScience - Wiley + Blackwell](#)
- [ScienceDirect \(ICM\) - Elsevier + Springer, platforma Elsevier](#)
- [ProQuest STM- m.in. baza medyczna, pielęgnarska i dysertacje naukowe](#)
- [ERSCO-EJFL- m.in. Agricola, CINAHL](#)
- [Your Journals @ Ovid - Lippincott, Williams & Wilkins + Nature](#)
- [Karger](#)
- [e-książki](#)

Narzędzia ułatwiające dostęp do źródeł elektronicznych

- Strona internetowa Biblioteki
- Serwer Proxy – usługa dostępu na hasło z komputerów prywatnych dla pracowników UM
- Serwis AtoZ, narzędzie porządkujące dostęp do czasopism elektronicznych w sieci uczelnianej
- LinkSolver – narzędzie linkujące – z baz danych bibliograficznych do pełnych tekstów artykułów

Działalność informacyjna

- Zestawienia tematyczne sporządzone na podstawie dostępnych baz danych

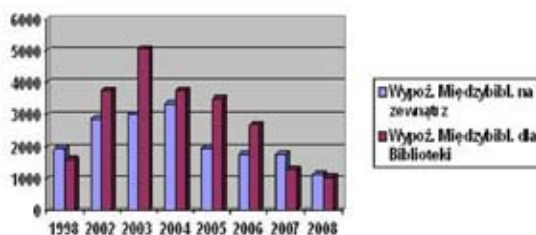
XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

Bibliometria

- Rozwój bazy danych *Bibliografia Pracowników Uniw. Med. w Lublinie* – rozbudowa funkcji bibliometrycznych – roczny przyrost ok. 5000 rekordów
- Wykorzystanie bazy BPUiw.Med. do rankingów wydziałów, jednostek i ocen indywidualnych – ok. 300 zestawień rocznie

XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

Udostępnianie – wypożyczenia międzybiblioteczne

- Wypożyczenia międzybiblioteczne Uniwersytetu Medycznego w Lublinie

XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

Udostępnianie - Wypożyczenia

Filia Studencka	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Wypożyczenia - online	-	-	-	8211	19344	30656	22752	28030	20612
Wypożyczenia - tradycyjnie	18550	21585	22578	-	-	-	-	-	-
Biblioteka Główna	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Wypożyczenia - online	96	2789	1945	2000	2173	2303	1993	1605	1774
Wypożyczenia - tradycyjnie	3658	2833	2638	-	-	-	-	-	-

- Wypożyczenia – Biblioteka Główna a Filia Studencka

XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

Podsumowanie – rozwoj Biblioteki UML w XXI wieku

- Podnoszenie standardów technologicznych (sprzęt i oprogramowanie, format danych – Marc21)
- Wirtualny charakter usług biblioteczno-informacyjnych świadczonych przez Bibliotekę Uniwersytetu Medycznego w Lublinie
- Rozszerzenie zakresu szkoleń użytkowników – e-learning
- Włączenie się w proces ocen publikacji
- Współpraca z innymi bibliotekami (doc@med, konsorcja, wymiana danych – NUKAT, MeSH)
- Projekt tworzenia biblioteki cyfrowej

XXVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Łódź, 14-15 września 2009

Mgr Jadwiga Piotrowska
Łódź – AM/UM

BIBLIOTEKA GŁÓWNA AKADEMII MEDYCZNEJ W ŁODZI – ZE WSPOMNIENIA EMERYTKI

Starania i wysiłki lekarzy łódzkich z prof. Wincentym Tomaszewiczem na czele o zorganizowanie wyższej uczelni lekarskiej w Łodzi trwały nieprzerwanie przez cały okres 20-lecia międzywojennego. Dopiero po zakończeniu II wojny światowej stała się możliwa realizacja tych zamierzeń.

27 sierpnia 1945 r. Rozporządzeniem Ministra Oświaty powołano Wydział Lekarski, Stomatologiczny i Farmaceutyczny przy Uniwersytecie Łódzkim, a w październiku 1949 r. następuje odłączenie tychże wydziałów ze struktur uniwersytetu.

Podkreślić należy iż Łódź u progu lat 50-tych XX wieku to miasto typowo robotnicze z trudem odbudowujące się ze zniszczeń wojennych, miasto nie posiadające tradycji akademickich.